

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. I. Ostenditur Deum esse liberum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

Quidam Virtutem, quâ Deus res singulas juxta naturâ suâ existentiam administrat, vocant Iustitiâ legalem.

partes ac proprietates, virtutemque operatricem & ornamenta tribuat, (ut supra vidimus num. 5. & reduci diximus ad virtutem distributivam) siquis, inquam, prædicatum, per quod ad hoc faciendum incitatur, vocare velit Iustitiâ legalem, per melicet, sed est impropria locutio: aptius loqueretur qui eam vocaret Iustitiâ gubernativam, vel providentialem.

VIII.
Datur in Deo Iustitiâ vindicativa, sed à gubernativâ indistinctâ.

Ad tertium quod attinet, detur necne in Deo Iustitiâ vindicativa: Certum imprimis est, dari in Deo affectum vindictæ; est siquidem in eo voluntas puniendi peccata, quod est velle vindictam de hominibus ob malefacta sumere, punitio enim est vindicta. Existimo tamen Iustitiâ hanc vindicativam non esse aliam à Iustitiâ gubernativâ, seu providentialem, numero præcedente explicatâ; recta enim ratio, & prudens administratio Universi postulat, ut peccata puniantur, & ut qui ætatem hinc in sceleribus & flagitiis egerunt, alibi plectantur, & vitæ improbæ ac nefariæ meritas aliquando dent penas.

IX.
Deus ex Iustitiâ strictâ dat coronâ gloriæ, punit ex providentialem.

Et siquis inferat, ergo & ex Iustitiâ gubernativâ seu providentialem Deus dat gloriam beatis, cum non minus recta ratio, justitiæ regiminis ordo postulet, ut bonis dentur præmia, quàm ut malis pænæ infligantur. Respondeo, ita esse, sicque si non esset promissio, præmia in celo ex eadem gubernativâ Iustitiâ darentur: jam verò cum præter operam sit promissio, & pactum, oritur in homine justitiæ strictum, ut hujus decursu Disputationis ostenditur.

sum est, adeoque ut illi satisfiat, datur in Deo Iustitiâ rigorosa & commutativa, qua, non ex decencia tantum, & connaturalitate, sed omnino strictè tenetur conferre præmium & mercedem, ut in superioribus est declaratum.

Quoad quartum: Utrum nimirum sit in Deo Misericordia: Respondetur, certum omnino esse, hanc in Deo virtutem reperiri: nulla enim Deo dignior virtus, nulla ei frequentius in Scriptura attributa: hanc denique tanquam Dei propriam ubique prædicat Ecclesia. Ex his ergo conficitur, Misericordiam, non improprie tantum, & metaphorice, sed proprie & perfectissime in Deo existere; seclusis tamen imperfectionibus, cum quibus in hominibus ut plurimum conjuncta invenitur. Hominibus siquidem plerumque usu venire solet, ut dum misericordiam exercent, interno quodam mœrore, & animi tristitia tangantur, unde misericors & supra dixi tantumdem sonat, ac habens miserum cor, quæ in Deum summè felicem ac beatum cadere nullo modo possunt: hæc tamen imperfectiones non sunt de conceptu misericordiam, ut sic, cujus ratio in eo sita est, ut quis habeat voluntatem sublevandi miseriam, seu ut eliciat actum, quo vult egenti succurrere, ac bonum quo caret, & cujus defectus incommodum ei parit, conferre, vel id cujus præsentia molestiam illi affert, amovere: Hoc autem Deum nullo pacto dedecet, imò maximè decet, utpote cujus Misericordia est super omnia opera ejus.

X.
Tanquam omnino certum tenendum est, dari in Deo Misericordiam.

In quo sita sit ratio, est ceptum misericordiam.

DISPUTATIO XXXVI.

De exercitio divini libertatis.

INGREDIMVR Oceanum, difficultatem scilicet Mysteriorum Trinitatis vel superiorem, ut multi putant, vel ut omnes fatentur, parem, quæque tot jam annis, ne dicam ætatibus, ita doctissimorum etiam hominum torset ingenia, ut viam qua se expedirent, omnino non invenerint, sed quo se cunque verterent, in alios semper & alios, eosque inextricabiles nodos incurrerint, innumerisque implexi hæserint labyrinthis. Ea nimirum est materia hujus sublimitas, ut ad eam caliget humane mentis oculus, omnisque creatus intellectus se illius incapacem agnoscat. Quamvis ergo hac de re, talis cum sit ac tanta, filere satius foret, utpote quam nullus cogitatione assequi, nedum verbis declarare possit; ut tamen mori à Theologis inducitur morem geram, meos etiam qualescumque conatus, pro eo quod mihi incumbit munere adjungam.

SECTIO PRIMA.

Ostenditur Deum esse liberum.

I.
Deus in operando ad extra est perfectissimus liber.

DEUM in rerum productione à necessitate immunem esse, indubitatum est, ut contra Aristotelem, quem in hoc errore fuisse testatur Henricus Scotus, Ferrera lib. 3. contra Gen. cap. 23. & Bellarm. lib. de Gratiâ & libero arbitrio, cap. 15. communis tenet Patrum ac

Theologorum consensus: & fides docet, testante Apostolo I. ad Corinthios 12. v. 11. Hac autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult. Ad Ephesios etiam 1. v. 11. In quo etiam & nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum ejus, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. Consilium autem non est nisi de contingentibus, quæque ita fiunt, ut penes facientem sit ea non efficere. Deinde Deum oramus, ejusque in necessitate opem imploramus: gratias etiam eidem pro acceptis beneficiis agimus: quæ omnia indicio sunt, Deum non esse agens necessarium

Deus qui impleretur arguit Deum esse liberum.

rium; iis enim, quæ ex necessitate naturæ operantur, nullæ aguntur gratiæ, nec eorum auxilium imploratur.

II. Res creata, nec infinita sunt, nec Dei felicitati necessaria, scilicet sunt Deo libera.

Ratio denique est, quam optimè declarat S. Thomas hic, q. 19. a. 3. Corpore: Quamvis enim Deus amet necessariò bonitatem suam, utpote quæ, infinita cum sit, omnemque in se perfectionem complectens, ejus in se voluntatem rapiat; in rebus tamen creatis nihil est quod eum ad illarum amorem necessitet, cum ex unâ parte earum bonitas finita sit & limitata, ex alia vero ad Dei felicitatem nullo modo sint necessaria: Deus quippe à rebus creatis planè est independens, quod & in se evidens est, & testatur Scriptura, dicente Psalmistâ, Dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Quamvis ergo amet se Deus tanquam finem, ex vi tamen hujus amoris non necessitatur ad amandum aut volendum nisi illa media, quæ ad hunc finem sunt necessaria, quale nihil est creatum, cum Deus ab intrinseco felix sit & beatus, nullòque indigeat extrinseco, ut ostensum est.

Psalm. 15. vers. 1.

III. Inclinatione Dei ad communem candorem se creaturis, quo sensu sit infinita.

Dices: Deus habet infinitam inclinationem ad se communicandum creaturis, ergo in hoc nulla est in eo libertas, aut indifferentia; quò enim major inclinatio, eò libertas minor; ergo ubi inclinatio infinita, nulla libertas. Respondetur inclinationem, sive innatam, quæ est cujusque rei entitas; sive elicitam, quæ vel est actus voluntatis quo quis in rem aliquam fertur, vel operatio intellectus proponens bonitatem objecti: Respondetur, inquam, utramque hanc inclinationem, vel materialiter sumi posse, vel formaliter. Habet exempli gratiâ ignis inclinationem ad suam spheram, habet Angelus inclinationem ad eandem: inclinatio Angeli in hoc casu est materialiter perfectior, inclinatio ignis perfectior formaliter, utpote qui ad suam perfectionem naturalem indiget præsentia in sua spherâ, tanquam re sibi necessariâ cum tamen præsentia in illo loco non indigeat Angelus.

Inclinatio materialiter, & formaliter.

IV. Inclinatione Dei ad se communicandum ad extra, est materialiter solum infinita, non formaliter.

Ad argumentum itaque dico inclinationem, quam Deus habet ad communicandum se ad extra, esse solum materialiter infinitam, quia scilicet est ipsa entitas Dei, non tamen est infinita formaliter, cum Deus nullâ re creatâ indigeat, ut dictum est. Quâ de causâ major aliquo modo dici potest formaliter inclinatio ignis ad calorem, vel suam spheram, quam Dei ad operandum ad extra. Imò posito hoc rerum statu, majorem inclinationem formaliter habet Deus, ut concursus indifferentem det hominibus, indemnemque servet eorum libertatem, & penas malè, præmia bonè operantibus decernat, quam ut se naturæ humanæ hypostaticè uniat: primum siquidem exigitur aliquo modo ab ipso, non secundum; debita autem præferri debent gratuitis, & justitia liberalitati: neutrum tamen facit Deus necessariò, quia absolute carere potest utroque.

Dei ad res creatas inclinatio magis declaratur.

V. Inclinatione Dei ad creaturam est ætativè respectu omnium æqualis.

Hæc ergo Dei ad creaturas inclinatio est ætativè infinita, & respectu omnium æqualis, unò eadem, cum sit realiter & ætativè Deus. Sicut etiam displicentia respectu levissimi peccati venialis, & cujuscumque mortalis, est ætativè infinita & æqualis; nullus tamen dicit Deum esse infinite offensum homini justo, ob leve aliquod peccatum admisum; illa quippe infinitudo non est formaliter ratione objecti, sed materialiter ratione subiecti infiniti, quicum identificatur.

VI. Magis trahit infinita bonitas in-

tuitivâ, quam finitam bonitatem cognitam infinite: perfectior siquidem cognitio non addit valorem objecto, sed perfectissimè solum illud repræsentat, facitque cognoscentem scire, habere id bonitatem tantum finitam, ac vim imperfectam trahendi voluntatem, & consequenter non esse dignum quòd ametur infinite. Sed de hoc, Deo dante, fultius alibi, maxime tertiâ parte, dum de necessitate incarnationis.

tuicivâ cognita finitâ, quam finitam bonitas cognita infinita.

Hac itaque veritate, Deum scilicet esse liberum, nihil certius. Deliravit ergo Petrus Abailardus, Wiclefus, Lutherus, & alii ejusdem farinae homines, qui Deum facere non posse dicebant, nisi ea quæ fecit: deliravit Bucerus affirmans Deum, quicquid facit, necessariò facere, nec aliter facere posse. Concludo itaque cum Theologis, imò Orthodoxis omnibus, Deum verè ac propriè esse liberi arbitrii, nullaque in operationibus ad extra teneri necessitate.

VII. Quorundam delirantia, negantium Deum esse liberum.

Sicut ergo certissimum est, Deum esse in operando ad extra liberum, ita quo hæc ejus libertas explicetur modo, explicatu est difficillimum. Quia in re, ut affirmant omnes, haud ægrè quis aliorum dicta, procedendique vias impugnaverit, commo- dam tamen rem hanc explicandi rationem invenire, haud ita est in promptu. Unde Suarez Disp. 30. Metaph. sect. 9. num. 35. omnibus, quæ ad rem hanc afferri solent, latè discussis, tandem his verbis concludit: Quapropter non vereor confiteri, nihil me invenire, quod mihi satisfaciat. Vasquez etiam hic Disp. 80. cap. 1. num. 1. de divinâ libertate ait, non quid sit, sed quid non sit, humanâ mente capi posse. Et cap. 2. num. 12. addit: Nodus hic, meâ sententiâ, insolubilis est pro hoc statu vitæ. Molina item 1. p. q. 14. a. 15. sine: Quid verò, inquit, hoc sit in actu volitionis, aut scientiâ divinâ, libenter ab aliis discere vellem: forte id de numero eorum est, quæ ab humanâ mente in hac vitâ comprehendi non possunt, in patria tamen perfectè videbuntur. Et quò quis est doctior, eò se hac in parte magis inscium agnoscat.

VIII. Modus, quo Deus liberè vult res creatas, est explicatu difficillimus.

Variorum circa difficultatem explicandi Dei libertatem dicta.

Quare non pudet cum sapientibus viris meam quoque hac in re ignorantiam fateri: quædam nihilominus circa hoc mysterium, discendi magis, quam docendi studio proponam. Illud verò S. Augustini Epist. 3. ad Volusianum habendum semper præ oculis, ubi de Deo loquens sic habet: Hic si ratio queritur, non erit mirabile; si exemplum poscitur, non erit singulare: deus Deum aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse: in talibus rebus tota ratio facti est potentia scientiâ. Hæc ille.

IX. Pulchrum S. Augustini essatum, semper in hac materiâ præ oculis habendum.

SECTIO SECUNDA.

Proponitur sententia Cajetani circa constitutionem actus liberi Dei.

DEUS de factò ab æterno liberè voluit creare mundum, ergo ab æterno actum habuit vitalem & liberum, per quem illum voluit creare, quo tamen actu carere potuit, cum potuerit non omnino velle mundum creare. Querimus ergo quid voluntati seu entitati Dei necessaria addat hæc mundi volitio, vel quid minus habuisset Deus, si non decrevisset creare mundum: cum enim actus hic sit liber, potuisset in Deo non esse.

I. Status questionis circa constitutionem actus liberi Dei.

Omitto hic Conradum Worstium Hæreticum, qui teste Becano in Manuali, lib. 3. cap. 1. docebat actus, seu decreta Dei libera non esse ipsam Dei substantiam, sed accidentia ei superaddita, & in Deo recepta: quæ etiam aiebat non esse æterna, sed

II. Hæretici in-justam circa actus, & decreta Dei libera error.